

СТАНОВИЩЕ

ПО КОНКУРС ЗА ЗАЕМАНЕ НА АКАДЕМИЧНА ДЛЪЖНОСТ „ПРОФЕСОР“
ПО НАУЧНА ОБЛАСТ 2. ХУМАНИТАРНИ НАУКИ, ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ
2.1. ФИЛОЛОГИЯ (БЪЛГАРСКИ ЕЗИК –МОРФОЛОГИЯ И СОЦИОЛИНГВИСТИКА),
ОБЯВЕН В ДВ, БРОЙ 64 ОТ 16.08.2016 Г.

Кандидат: **доц. д-р Красимира Славчева Алексова**

Автор на становището: **проф. д-р Йовка Великова Тишева**
Катедра по български език, ФСФ, СУ „Св. Климент Охридски“

1. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ И БИОГРАФИЧНИ ДАННИ

Конкурсът за заемане на академична длъжност „професор“ по научна област 2. Хуманитарни науки, ПН 2.1. Филология (Български език –морфология и социолингвистика) е обявен в „Държавен вестник“, бр. 64 и на интернет страницата на СУ „Св. Климент Охридски“ на 16 август 2016 г. Документи за участие в конкурса е подал един кандидат – доц. д-р Красимира Славчева Алексова. Тя е завършила специалността „Българска филология“ в СУ „Св. Климент Охридски“ през 1988 г. През 1989 г. е назначена за преподавател в УНСС, където води часове по български език като чужд, търговска кореспонденция (за чужденци) и българско странознание. От 1993 до 1997 г. е хоноруван преподавател във ФСФ на СУ. Води семинарни занятия по български език като чужд, по филологически практикум и по съвременен български език за слависти. През 1997 г. след конкурс е назначена за редовен асистент по български език в Катедрата по български език на ФСФ. От 2005 г. тя заема академичната длъжност „доцент“ в същата катедра. Хабилитационният ѝ труд е на тема „Адмиративът в съвременния български език“.

В периода 1991 – 1994 г. Кр. Алексова е докторант на самостоятелна подготовка към Катедрата по български език, ФСФ, СУ. През 1994 г., след успешна защита на дисертация на тема “Езикови процеси в семейството (върху материал от столицата)“, получава образователната и научна степен „доктор“. Посочените данни показват, че кандидатката отговаря на условията от Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАС), чл. 29.1., чл. 60.1. от Правилника за прилагането на ЗРАС и чл. 114.1. от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ.

2. НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКАТА И НАУЧНО-ПРИЛОЖНАТА ДЕЙНОСТ НА КАНДИДАТА. ОСНОВНИ ПРИНОСИ

За участие в конкурса за академичната длъжност „професор“ доц. Кр. Алексова е представила 35 публикации: една монография, една студия и 33 статии. Една от статиите е на френски език. Няма публикации под печат. Представените от кандидатката материали не повтарят тематиката на публикациите, с които тя е участвала по предходни конкурси. Текстовете очертават приносната научноизследователска дейност на Кр. Алексова в областите, по които е обявен настоящият конкурс.

Представените по конкурса материали, свързани с **морфологията** на българския език, доказват отчетливи резултати във връзка със следните въпроси:

- Теория на маркираността

В представената студия и в пет от статиите Кр. Алексова творчески прилага и доразвива теорията на Г. Герджиков за граматическите опозиции, като наред с това проблематизира някои от класическите постановки от теорията на Якобсон за маркираността. Научните приноси на кандидатката са свързани в теоретичен план с въпросите за маркираността на морфологично равнище, със задълбочаване на знанията за системните характеристики на немаркирания член в граматичните опозиции, с разширяване на разбирането за морфемата като езикова единица, свързваща плана на изразяването и плана на съдържанието. Специално трябва да се отбележат приносите, свързани с обогатяване на знанията за същността на неутрализациите на признаци на морфологично равнище.

- Евиденциалност и модалност

В четири от статиите, представени по конкурса, се коментират в теоретичен и теоретикоприложен план особеностите на епистемичната модалност. Направен е изводът, че епистемичните категории отразяват оценката на говорещия за достоверността на изказването от гледна точка на логическите процедури и изводи, от една страна, и на реалния свят. В тази светлина са анализирани и систематизирани и употребите на българския конклузив.

- Типологически изследвания

Приноси в теоретикоприложен план са използването на квантитативни типологични методи при сравнителен анализ на темпоралните парадигми на два флективни езика – български и френски, както и типологическата класификация на евиденциалните категории. В тази парадигма, но във връзка с втората област по настоящия конкурс, е предложена за пръв път от Кр. Алексова типологическа характеристика на съвременната езикова ситуация у нас.

- Особенности на българския глагол

С научноприложен принос е предложението от Кр. Алексова модел на темпоралната система. Той се основава на вижданията на Г. Герджиков за граматическите опозиции, но в него се отчита съществуването не само на „незаети“ клетки, но и на съвпадащи форми от две клетки. Интересът на кандидатката към особеностите на темпоралните форми и признаци е доказан в разработките, свързани с контекстуалните неутрализации в сложното изречение и връзката им със смяната на гледната точка. Поредица от статии е посветена на особеностите на синтетичните глаголни форми. Направените наблюдения показват наличието на четири типа синтетични глаголни форми в българския език. Подробно е анализирана структурата на тези форми, чрез което се разширяват знанията за същността на граматическите афикси и моделите за изразяване на граматически признаци при флективния тип.

Представителна за научните интереси на доц. Кр. Алексова в областта на **социолингвистиката** - втората област, в която е обявен настоящият конкурс, е монографията «Социолингвистична перцепция, езикови нагласи и социална идентификация по речта», София: Парадигма, 2016, 435 стр. Приносите на авторката в теоретичен план са свързани с представянето за пръв път у нас на перцептуалната социолингвистика, изясняване на нейния обект и изследователски задачи. Кр. Алексова прилага перцептивния подход при анализ на социолингвистичната вариативност, като наред с това извежда и някои когнитивни фактори, влияещи върху перцепцията. Убедително се прилага постановката, че емпиричните проучвания на речевата продукция следва да се комбинират с анализ и на перцепцията на тази продукция. Тази идея е съзвучна с една по-обща тенденция в лингвистичните изследвания да се отчитат специфики, свързани и с двамата участници в общуването (напр. граматика/прагматика на говорещия и на слушащия).

Приносно в областта на социолингвистичните проучвания е изясняването на същността на нагласите, в частност на езиковите нагласи, и ролята им при проучване на общественото мнение за езика. Запозната съм с предходни публикации по тези въпроси и затова аргументирано мога да отбележа, че в настоящата монография Кр. Алексова детайлизира и допълва своите досегашни обобщения и изводи. За пръв път системно се прилага методът на главните компоненти при изследване на речевата перцепция и езиковите атитюди, очертават се връзките между самите езикови нагласи и между социално-демографските характеристики и нагласите. Освен в областта на теоретичните и практикоприложни социолингвистични проучвания, направените изводи обогатяват знанията за актуалната езикова ситуация у нас и предлагат нова теоретична перспектива към въпросите на езиковата култура.

Проблематиката, с която са свързани научните и научноприложните приноси на доц. Кр. Алексова, е актуална и значима за българското езикознание. Качеството на научната продукция на кандидатката се доказва и от справката за забелязаните цитирания, сред които 7 във Web of Science, 12 в CEEOL и 37 в Ebrary.

3. ОЦЕНКА НА ПЕДАГОГИЧЕСКАТА ПОДГОТОВКА И ДЕЙНОСТ НА КАНДИДАТА

Кр. Алексова започва педагогическата си дейност в СУ „Св. Климент Охридски“ през 1993 г. Към момента тя е титуляр на лекционните курсове по морфология за специалността „Българска филология“ (летен семестър) и по съвременен български език за специалността „Руска филология“, както и курсове по съвременен български език във ФНПП и ФКНФ. Води лекционни курсове в три от магистърските програми във ФСФ. Доц. Кр. Алексова е ръководила двама докторанти към Катедрата по български език на ФСФ – Алиса Трендафилова и Стефанка Абазова, и един докторант към Катедрата по общо, индоевропейско и балканско езикознание – Галя Нинова. И трите успешно са защитили докторските си дисертации.

Познавам преподавателската работа на доц. Кр. Алексова със студенти бакалаври и магистри и мога убедено да заявя, че тя е отлично подготвен специалист в областта на граматиката на българския език, който познава и умее да прилага съвременни методи за преподаване и оценяване, като мотивира студентите да задълбочават своите знания и ги насърчава и подпомага в реализирането на собствени изследователски проекти.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въз основа на представените научни трудове, тяхната значимост, съдържащите се в тях научни, научноприложни и приложни приноси, намирам за основателно да предложа доц. д-р Красимира Славчева Алексова ДА ЗАЕМЕ академичната длъжност „професор“ в научна област 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология (Български език – морфология и социолингвистика).

27.12.2016 г.

Автор на становището:

проф. д-р Йовка Тишева